

Läroarutbildningen
Examensarbete
Hösten 2004

Konflikthantering- pedagogers arbete för att förebygga och hantera konflikter

Handledare: Daniel Östlund

**Författare: Petra Nordkvist
Sofia Andersson**

Förord

Vi vill rikta ett varmt tack till alla respondenter som deltagit i vår undersökning och som genom sin medverkan bidragit till att utforma detta examensarbete.

Ett stort tack vill vi tilldela vår handledare Daniel Östlund, för goda råd och inspiration till nytt tänkande men framförallt för ditt stöd under vårt arbete.

Kristianstad 2004-11-19

Petra Nordkvist och Sofia Andersson

Konflikthantering - pedagogers arbete för att förebygga och hantera konflikter

Abstract

Konflikter uppstår mellan elever varje dag i skolan detta är något som påverkar hela skolmiljön. Om det finns många konflikter i en grupp är det mycket svårt att kunna koncentrera sig på att lära sig nya saker. För att förebygga att många av konflikterna uppstår behöver man använda sig av förebyggande arbete som bl.a. skapar trygghet. Syftet med studien var att ta reda på hur pedagogerna löser konflikter som uppstår mellan eleverna och hur pedagogerna arbetar för att förebygga konflikter. Vi har använt oss av kvalitativ metod och datainsamlingen är gjord med hjälp av sex stycken halvstrukturerade intervjuer med pedagoger på olika stora skolor och i olika kommuner. Resultatet visade att samtliga pedagoger arbetade mycket för att förebygga konflikter. Hur de arbetade för att lösa konflikter som redan hade uppstått var olika. En del väntade med att ta tag i konflikterna till efter skolans slut medan andra ansåg att det var viktigt att ta tag i dem med en gång. Slutsatsen är att pedagogens personlighet, arbetsplatsen och eleverna spelar stor roll för hur konflikterna hanteras. Det är viktigt att vara öppen för att ta in nya idéer och möjligheter för hur konflikter hanteras och förebyggs.

Ämnesord: elever, förebyggande arbete, konflikter, konflikthantering, pedagoger och skola.

INNEHÅLL

INNEHÅLL	7
1. Inledning	8
1.1 Syfte och problemformulering	9
1.2 Disposition.....	9
2. Litteraturgenomgång	11
2.1 Vad är en konflikt	11
2.2 Känlornas betydelse i en konflikt.....	11
2.3 Vad händer när det uppstår en konflikt	13
2.4 När uppstår konflikter.....	14
2.5 Förebyggande arbete av konflikter	15
2.6 Olika sätt att arbeta med konflikter	17
2.7 Att lösa konflikter.....	18
2.8 Olösta konflikter.....	20
2.9 Teoretiska utgångspunkter.....	21
2.9.1 Lärande ur ett sociokulturellt perspektiv enligt Säljö	21
2.9.2 Vygotskys syn på ett sociokulturellt perspektiv.....	22
2.9.3 Piagets lärande ur ett kognitivt perspektiv	22
2.10 Problemprecisering	23
3. Metod	24
3.1 Val av undersökningsmetod	24
3.2 Val av undersökningsgrupp	24
3.3 Genomförande	25
3.3.1 Databinsamling.....	25
3.4 Analys och tolkning.....	26
3.5 Etiska principer	26
3.6 Trovärdighet och tillförlitlighet	27
4. Resultat	28
4.1 "Hur jag ser på konflikter idag...".....	28
4.2 "Så här löser vi konflikter..."	29
4.3 "Konflikter förhindrar vi så här..."	30
4.4 "Så här gör vi för att eleverna ska känna sig trygga..."	32
4.5 "När jag får en ny klass arbetar jag så här..."	33
4.6 Slutsatser	34
5. Diskussion	36
5.1 Egna reflektioner	39
5.2 Metoddiskussion	39
5.3 Förslag på fortsatt forskning.....	40
6. Sammanfattning	42
7. Litteraturförteckning	44

1. Inledning

Vi har valt att skriva om konflikthantering eftersom detta är något som vi kommer att ha nytta av i vår framtida yrkesroll som pedagoger. Dessutom är det ett ämne som intresserar oss båda. Genom att ta reda på hur konflikter hanteras och förebyggs kommer det förhoppningsvis att underlätta vårt arbete med eleverna. Under våra studier på högskolan har vi varit ute på VFU¹ ett antal gånger, och varje gång har vi stött på konflikter av olika slag. Konflikterna har en del gånger varit mellan arbetslagen, men de allra flesta gångerna har det varit mellan eleverna. Många utav konflikterna uppstod då pedagogerna inte var närvarande t.ex. på raster eller i kapprum.

På fältet har vi sett hur kompissamtal går till, de flesta gångerna har det lyckats bra. Det har även funnits situationer då det inte lyckats lika bra, p.g.a. att läraren inte var uppmärksam eller hade tillräckligt med erfarenhet för denna typ av samtal. Det som då hände var att eleverna gav varandra kommentarer som i sin tur bidrog till otrygghet i gruppen. Detta är även något som Edling (1997) tar upp i sin bok. *”Efterhand har jag också insett att det under kompissamtalets konstruktivitet kan lura farliga blindskär. Med en omedveten lärare kan samtalen utvecklas till en subtil förtryckarmekanism.”* (1997,s.11)

Konflikter är något som tar upp allt större del av skolans vardag, genom att studera och bli medvetna om ämnet har man kommit en bra bit på vägen för att kunna lösa konflikter på ett bra sätt.

”Att med en bättre beredskap för hur man handskas med konflikter så kommer vi att handla annorlunda. Det är nödvändigt att vi inom skolan, liksom på alla arbetsplatser, har kunskap om hur man behandlar uppkomna mobbningsituationer. Med en klar målsättning och ett genomtänkt förhållningssätt kan vi förhindra mycket lidande” (Åberg, 1994,s.9).

Vi vill undersöka hur pedagogen går tillväga på skolan för att hantera konflikter, men även hur de förebyggs.

Genom egna erfarenheter har vi märkt att det är viktigt att pedagogen tar upp konflikten så fort som möjligt, annars är det lätt att problemet bara växer och blir värre. Det kan leda till att

¹ verksamhetsförlagd utbildning

personerna i fråga i stället bär problemen inom sig och mår dåligt. Allt detta gör att ens trygghet försämras och skolarbetet kan bli lidande. Detta kan eleverna också bära med sig i livet och då få svårigheter på sina kommande arbetsplatser. Därför är det viktigt att de tränar sig på att lösa konflikter redan vid tidig ålder.

”Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män, samt solidaritet med svaga och utsatta är de värden som skolan skall gestalta och förmedla. I överrensstämmelse med den etik som förvaltats av kristen tradition och västerländsk humanism ger detta genom individens fostran till rättskänsla, generositet, tolerans och ansvarstagande” (Lpo 94, s.5).

Genom att lära sig lösa konflikter får barnen också en förståelse för hur de ska bete sig mot andra människor. Läraren har en viktig roll genom att visa att vissa saker inte är acceptabla. En lärare som blundar för problemen ger barnen fel syn på hur de skall bete sig, men om läraren istället visar att så här får det inte gå till så lär eleverna sig detta.

1.1 Syfte och problemformulering

Syftet är att vi ska undersöka hur pedagoger arbetar med konflikter dvs. hur de löser och förebygger dem. Med vårt arbete vill vi veta mer exakt, hur pedagoger går tillväga för att lösa konflikter som uppstår inom barngruppen, men också hur de arbetar inom barngruppen och på skolan i övrigt för att förebygga konflikter som uppstår mellan eleverna.

- Vi vill undersöka hur pedagoger löser konflikter som uppstår mellan eleverna.
- Vi vill undersöka vad som görs för att förebygga konflikterna som uppstår mellan eleverna, både i klassrummet och på skolan i övrigt.

1.2 Disposition

I inledning talar vi om varför vi har valt att skriva om konflikthantering, här presenteras också vårt syfte. I litteraturgenomgången har vi sedan tagit fram fakta om vårt ämne som hjälper läsaren att bli insatt i arbetet. Vi har även försökt att ge en bild av konflikter ur olika perspektiv. Avsnittet teoretiska utgångspunkter ger en vetenskaplig syn på hur det sociokulturella perspektivet påverkar oss. I nästa del som är metoden har vi förklarat varför en kvalitativ undersökning passar vårt arbete. Vi har också noga beskrivit hur hela vår

undersökning har gått till. Resultat har vi tagit fram ur vår undersökning och hela tiden har vi koncentrerat oss på vårt syfte. I diskussionen lyfter vi sedan fram vårt resultat och knyter samman det med vår litteratur. Här har vi också valt att ha ett avsnitt med egna reflektioner för att få lov att lyfta fram lite av vår egen erfarenhet. Vi har även givit förslag på hur man skulle kunna gå vidare med vår undersökning. Till slut har vi fört samman allt i en sammanfattning.

2. Litteraturgenomgång

”Det gäller att se konflikterna som en naturlig del av livet och att vårt människovärde genom dem inte står på spel. Konflikterna uttrycker att vi verkligen kan komplettera varandra som människor i arbets- och vardagsliv, och vår energi kan komma till mycket bättre användning än att kanaliseras i oro och ångest” (Wahlström, 1996, s.14) .

Vi anser att detta citat talar mycket för hur vi ser på konflikter, med andra ord ser vi inte på konflikter som att de är olösliga utan något som stärker människor.

2.1 Vad är en konflikt

Enligt Maltén (1998) är en konflikt när det uppstår en tvist, motsättning eller sammanstötning mellan några personer. Det kan vara så att de ser olika på hur något ska vara t.ex. på jobbet och fritiden. Eftersom vi inte tycker och tänker likadant är det lätt att det uppstår en konflikt. I skolans värld ser inte lärare likadant på hur undervisningen ska gå tillväga och oftast sker det meningsskillnader då det handlar om någon mer specifik elev. Det gäller då att pedagogen tänker efter vilka konflikter som han/hon inte ska lägga ner allt för mycket energi på. Vissa konflikter bör han/hon helt enkelt inte ens försöka bearbeta, utan det är viktigt att först försöka bedöma om det finns möjlighet till en lyckad konflikthantering i just detta fallet (Maltén, 1998).

De Klerk (1991) beskriver vad en konflikt är för honom och det är när en kollision uppstår mellan intressen, viljor och känslor. Konflikterna uppstår mellan människor som är beroende av varandra för att kunna lösa t.ex. en arbetsuppgift (De Klerk, 1991).

2.2 Känslornas betydelse i en konflikt

För att kunna förstå varför personer reagerar som de gör när en konflikt uppstår måste konfliktlösaren först ta reda på vilken roll känslorna har spelat för personen ifråga. Oftast fastnar individerna i konflikten och undrar vad det var som hände och inte ser till de bakomliggande orsakerna (Wahlström, 1996). Även i boken *Konflikter och konfliktbearbetning* tas det upp hur en person reagerar då han/hon hamnar i en konflikt. Vissa personer förnekar medan andra erkänner konflikten. Om de inblandade erkänner konflikten är

det alltid större chans att den kan lösas. Är konflikten däremot förnekande är det mycket svårare att lösa konflikten. Då försöker de i stället att hitta en syndabock som de kan lägga skulden på (Carlander, 1990).

De konflikter som uppstår i skolan kan mycket väl komma hemifrån. Precis som vi vuxna tar med oss våra bekymmer gör även eleverna detta och ofta märks detta tydligare hos barnen eftersom de har svårare för att tygla sina känslor (Lelkes, 1991).

Att uppmärksamma känslor är något som Wahlström (1996) anser är viktigt, det är trots allt känslorna som styr över hur vi handlar i olika situationer. Om vi lär oss att prata om känslor och ta upp dem på ett tidigt stadium så underlättar det för konfliktlösningen.

”Att moralisera över andras känslor är fullkomligt meningslöst, och ofta kränkande: ‘Så ska du väl inte känna!’ ‘Känn inte på det viset!’ Vi menar måhända väl, men det vi faktiskt gör är att vi underkänner en annan människas känslor” (Wahlström, 1996, s. 41).

Klassens klimat avspeglar sig mycket i hur eleverna betar sig och hur de uttrycker sina känslor. Om det finns en tryckt stämning i klassen så blir det genast svårare att arbeta och koncentrera sig. Det märks även på det sociala planet genom att de t.ex. inte litar på varandra och känner sig otrygga i gruppen, enligt Åberg (1994) är gruppklimatet av avgörande betydelse för hur skolarbetet går. Om eleverna inte trivs i skolan har de svårt för att göra bra ifrån sig. ”*Ständiga lågtryck och åskväder i klassrummet har helt säkert en annan och sämre inverkan på trivsel och prestationer än sol, värme och friska vindar*” (Åberg, 1994, s.13).

De flesta är konflikträdda och blundar hellre för problemen än tar tag i konflikten och försöker lösa den. Eftersom det upplevs som något negativt gör det att många gör allt för att undvika att hamna i en konflikt och ännu mindre för att försöka reda ut den. Anledningen till att många är så konflikt rädda i Sverige är p.g.a. den uppfostran som barnen fått i familjen och skolan. De har inte fått kunskap om hur de ska lösa en konflikt och det leder till att de inte kan lära ut det till nästa generation osv. De allra flesta ligger lågt, tigger stilla eller håller sig undan och hoppas på att orosmolnen ska blåsa förbi. Många tycker inte bara det är obehagligt att säga vad de tycker om andra utan är också rädda för hur de själva ska reagera då någon säger något negativt om dem. De är rädda för att de ska bli arga, skrika eller känna sig kränkta. Det

finns en rädsla för att andra ska tycka att just de är en bråkstake och bara ställer till en massa problem. Osäkerhet, tvekan och rädsla är bara några av symptomen som de känner (Maltén, 1998).

2.3 Vad händer när det uppstår en konflikt

Enligt Freud i Maltén (1998) använder människan sig av något som heter försvarsmekanismer eller anpassningsreaktioner då det uppstår pressade situationer och när hon känner att hennes eget jag är angripen av andra individer. Det är viktigt att alla människor har dessa försvararen enligt Freud för annars vore vi hudlösa. Det är inte alltid positivt med försvarsmekanismerna för de kan även bli ett hinder när det uppstår en kris- eller konfliktsituation. Enligt Freud finns det några viktiga försvarsmekanismer och de är följande:

- *Regression:* När det uppstår ett problem återfaller människan till ett omoget beteende, hon skriker och stampar i golvet och betar sig som ett litet barn.
- *Överkompensation:* Människan försöker dölja en svaghet som hon har genom att visa att hon är duktig på andra saker. Här förekommer det ofta skryt och dumdristiga handlingar.
- *Projektion:* Sina egna svagheter lägger den ena individen över på den andra individen. Det är lättare att se andras svagheter än att behöva erkänna sina egna.
- *Bortträngning:* Här vill individen inte avslöja sina egna problem inför gruppen, utan sopar dem helt enkelt under mattan. Det som är obehagligt förtränger, glömmet eller bagatelliserar han/hon.
- *Förskjutning:* Individen förskjuter sina känslor och låter dem gå ut över någon annan som egentligen inte borde ha fått dem. Om det händer något i skolan tar individen kanske ut sina känslor när han/hon kommer hem i stället mot sin familj.
- *Rationalisering:* Här bortförklarar individen sina problem med att skylla på andra saker t.ex. om han/hon inte klarade av läxan i skolan skyller denna på att mamma inte hade tid med att förhöra. Genom bortförklaring förminskar individen sin egen del i misslyckandet.
- *Identifikation:* Fast att individen är rädd spelar denne en roll för att inte avvika från det normala. Det kan vara i skolan som han/hon går med i ett gäng och gör saker som han/hon egentligen inte vill men gör det ändå för att inte avvika från de andra. När individen betar sig så här inger det en falsk trygghet.

- *Reaktionsbildning*: De känslor som individen visar upp är motsatsen till vad han/hon verkligen känner. En person som individen tycker illa om är denna trevlig mot för att han/hon inte vågar visa vad han/hon egentligen tycker och känner. Det känns lättare att lägga på locket.
- *Intellektualisering*: Här tar individen till förnuftiga resonemang i stället för att visa sina känslor. Att komma en sådan här person in på livet är mycket svårt och oftast anser man att de är kyliga mot andra personer (Maltén, 1998).

2.4 När uppstår konflikter

Konflikter finns på alla nivåer i samhället, på individ-, grupp- och samhällsnivån. Inre olösta konflikter som finns i människan kan påverka en persons möjlighet till att leva ett fullvärdigt liv. Konflikter kan uppstå av många olika orsaker t.ex.:

- Olika värderingar, mål och intressen
- Tolkar situationen olika
- Reaktionen på hot och tvång
- Försöka hindra någon i deras verksamhet

Eftersom det finns otroligt många orsaker till varför en konflikt uppstår och lika många sätt att se på en konflikt går det inte att säga exakt hur olika personer ska eller bör lösa en konflikt (Carlander, 1990).

När det uppstår konflikter handlar det vanligtvis om att de inblandade ser olika på saker och ting. Det kan vara så att när eleverna ska göra en uppgift i skolan så ser de olika på den och de har skilda begrepp på hur pass mycket tid det bör läggas ner, ofta uppstår det då en målkonflikt. Eleverna jobbar inte tillsammans för att komma till samma mål. Det kan också vara så att när gruppen får en uppgift så ska det utses en ledare. Grundfrågan är: vem/vilka skall bestämma, vem/vilka har tolkningsföreträde. Denna konflikt handlar om makt och är en mycket vanlig konflikt såväl i familjeliv som i föreningsliv. Makt kan ha en negativ sida om den utövas i form av förtryck, men den kan också ha en positiv verkan och då påverka utvecklingen i rätt riktning. Denna typ av konflikt kallas för förtryckarkonflikt. En annan konflikt som kan uppstå är mognadskonflikt och den utvecklas då individerna i gruppen utvecklas olika. Känner de sig trygga och säkra i gruppen finns det en större tolerans för olika beteende, men om det inte finns det är det lätt att en konflikt uppstår.

Personkemi- konflikter är också något som lätt kan uppstå och har idag blivit något som många tar till för att slippa umgås med varandra. Vi måste inse att vi är alla olika och unika. Däremot är vi lika i vårt behov av att bli sedda och uppmärksammade (Ohlsson, 1995).

2.5 Förebyggande arbete av konflikter

För att undvika konflikter i största möjliga mån är det viktigt att pedagogen kan variera sig i sin undervisning efter gruppens behov. Han/hon måste kunna läsa av hur klassen fungerar innan undervisningen kan påbörjas (Åberg, 1994).

Trygghet är a och o för att barnen ska orka med skolan och känna att de hör hemma där. Här följer några viktiga punkter som pedagogen kan tänka på för att få ett bra klassrumsklimat:

- Här är jag omtyckt och accepterad.
- Här vet jag vad jag får göra och vad jag inte får göra och varför dessa gränser finns.
- Här lyssnar de andra på mig.
- Här möter jag tolerans och förståelse.
- Här ser man vad jag är duktig i och säger det till mig.
- Här får jag hjälp med mina svårigheter.
- Här får jag pröva nya idéer.
- Här får jag uppleva att det är viktigt vad jag tycker och känner.
- Här känner jag att jag duger.
- Här känner jag att jag är någon.

(Åberg 1994)

Genom att arbeta med klassens gruppklimat och öppenhet eller med upplevelser och känslor kring samspelet i klassrummet och på skolgården kan många konflikter undvikas. Vad det gäller skolmiljön är det viktigt att jobba så att det finns genomtänkta system för raster, skolmåltider och andra aktiviteter, allt för att eleverna ska känna sig trygga och lugna i skolan. Självklart görs allt detta för att barnen ska få en harmonisk skolgång (Maltén, 1998).

Att etablera arbetsgrupper för mobbning är ett bra alternativ. Varje klass kan också använda sig av kamratstödjare. Det går ut på att kamratstödjaren är kompis med den utsatte, men också att den personen ska kontakta en vuxen om det uppstår problem. Det som är viktigt att tänka

på är att sätta in kamratstödjaren i ett tidigt skede så att inte den ensammes självkänsla hinner knäckas (Maltén, 1998).

Olweus (1974) tar upp hur pedagogen kan arbeta med både översittaren och hackkycklingen. Modellen går ut på att analysera såväl översittarens som hackkycklingens reaktioner och beteende. Enligt Olweus måste pedagogen vara konsekvent och bestämd, men samtidigt positiv mot översittaren. Det gäller att både begränsa och stödja översittaren. Här gäller det att alla visar att detta inte är acceptabelt att ingen får vara dum mot någon annan. Det gäller verkligen att lärare, kamrater, föräldrar och skolledning ställer upp. Vad det gäller hackkycklingen måste den få stöd och uppmuntran för att kunna stärka sitt dåliga självförtroende (Olweus, 1974)

Johansson (1995) tar upp i sin bok hur läraren kan arbeta för att undvika att det skapas en grogrund för konflikter. Johansson beskriver att läraren ska tänka på att inte ha för bråttom för det kan göra att eleverna känner att de stör då de har något de vill prata om. Läraren skall aldrig prioritera det som han/hon själv har planerat framför att lösa konflikter som kan uppstå mellan eller med eleverna. Om läraren är irriterad på en elev måste han/hon lära sig att släppa det, för annars är det lätt att ta det med sig och överföra det på en annan elev som vill fråga om något. En lärare måste också kunna ge avkall på sin prestige. Att vara ironisk och långsint hör definitivt inte till läraryrket. Det är inte heller passande för en lärare att fälla nedsättande kommentarer till en elev som han/hon är arg på (Johansson, 1995).

Ett material som kan användas för att förebygga olika sorters konflikter är ”Tillsammans”, det är ett läromedel som har framarbetats av Lions rörelsen och Quest international. De har tagit fram detta material enbart för skolan och de vill att det ska kunna ge barn och ungdomar livskvalitet och en drogfri uppväxt. Det innehåller övningar som på olika sätt ska stärka barn och ungdomar. De vill få dem att lära sig att kunna samarbeta, att visa respekt för andra människor, att kunna ta ansvar och att kunna lösa konflikter. Detta material ska också hjälpa barnen att utveckla goda egenskaper, t.ex. att visa gott omdöme och god kamratskap (www.lions-quest.se).

2.6 Olika sätt att arbeta med konflikter

Edling (1997) anser att fakta inläring och elevernas utveckling mot harmoni måste gå hand i hand. Med detta menar han att om eleverna mår psykiskt dåligt så påverkar det deras sätt att lära. För att undvika detta anser Edling att det är bra med kompassamtal. Om detta skriver han följande i sin bok, *"Kompissamtalen kan lösa upp spänningar, förbättra klassrumsklimatet, underlätta lärarens jobb och därmed bana väg för ett effektivare skolarbete"* (1997, s.10).

Det finns även ett annat sätt att skapa trygghet i klassrummet och det är att med hjälp av drama spela upp konflikter.

"Att använda s.k. rollspel vid en konflikt för att belysa den och få dem som är inbegripna i konflikten att se sina och de andras situation och agerande klarare, kan blottlägga och belysa hur en konflikt uppkommer och ge insikt till dem som deltar i själva rollspelet men kan också ge eventuella åskådare insikter" (Carlander, 1990, s.77).

Att filma barnen när de spelar upp sina "konflikter" är ett bra sätt för barnen att bli medvetna om vad de gör för något. Det kan t.ex. gälla mobbning, om eleverna då får spela upp en scen om mobbning och sedan titta tillsammans med pedagogen på filmen leder detta förhoppningsvis till att de elever som mobbar får insikt i hur de beter sig. Det är viktigt att pedagogen efteråt tillsammans med barnen pratar om filmen som de spelat in så att de får feedback av en vuxen (Lelkes, 1991).

"Om vi aldrig pratar om ett problem, om vi sopar det under mattan, då kommer det att orsaka en kedjereaktion. Och då kommer inte bara en hel klass, utan kanske en hel generation barn, att uppleva att de inte är älskade. Och då förändras de till människor som inte kan älska" (Lelkes, 1991, s.45).

För att förstärka dramats användning menar Lelkes (1991) att videon kan vara en bra hjälp för att förändra barnens beteende. Detta görs genom att när barnet ser sig själv på film ser det inte bara sig själv i andras ögon utan också som utomstående i gruppen. Genom rollspel kan barnen direkt avläsa gruppens konflikter och det i sin tur kan leda till att de ändrar sitt beteende (1991).

Andersson (2001) beskriver hur seriesamtal kan användas för att lösa konflikter. Vid ett seriesamtal tar läraren de inblandade eleverna till sidan och ritar upp händelseförloppet tillsammans med dem. Eleverna får hela tiden vara med och berätta vad som hände och hur det hände. Det är viktigt att alla de inblandade får berätta hur de ansåg att konflikten uppstod. Genom att använda denna metod kan eleverna se händelseförloppet tydligt och de kan också se om de har samma syn på hur konflikten uppstod. Det krävs ofta mer än en bild och kanske måste man ändra bilderna flera gånger. En annan sak som också är bra är att när hela konflikten har ritats upp och alla är överens om att det var så här det hände kan alla tillsammans rita upp hur det hade kunnat lösas utan att konflikten hade behövt uppstå (2001).

Ahrenfelt & Berner (1994) skriver om konfliktlösning genom medling men det finns några saker som medlaren måste tänka på innan han/hon intar rollen som medlare. Det är viktigt att du som medlare är neutral, att medlaren inte är inblandad i själva konflikten för då är det lätt att bli partisk med en av sidorna i konflikten. Men samtidigt måste medlaren engagera sig så mycket i konflikten att de inblandade känner att han/hon lyssnar på dem och försöker hjälpa till med en lösning. Medlaren ska inte heller tro att bara för att han/hon ska medla i konflikten så löser den sig i princip av sig själv. Att bli för känslomässigt engagerad i konflikten kan också bli förödande för medlaren själv för då kan det bli så att medlaren tar över konflikten och bär den inom sig. Sist men inte minst så får medlaren absolut inte verka moraliserande mot någon av de inblandade i konflikten (Ahrenfelt & Berner, 1994).

2.7 Att lösa konflikter

För att kunna lösa konflikter är det viktigt att kunna utveckla förmågan till ömsesidigt tänkande, men också att kunna känna empati för andra människor. Genom att kunna sätta sig in i hur andra människor tänker och ser på olika saker finns det en mycket större chans att kunna lösa en konflikt (Carlander, 1990). Inom detta skriver Nemert (1997) följande: *"Vi har inte lyckats fostra våra elever till tänkande och kännande människor med förmåga till empati. Många av oss går idag omkring med ett svart hål inom oss"* (Nemert, 1997, s.11).

Det är viktigt att i ett så tidigt stadium som möjligt försöka lösa konflikten, eftersom det är väldigt påfrestande att leva med en konflikt inom sig. Både inre som yttre konflikter tar energi och gör att en person känner sig splittrad och orklös. De inre konflikterna är de konflikter som man har med sig själv och som man oftast håller inom sig och de yttre är de som vi har med

andra, de konflikter som uppstår mellan personer som inte är överens om en sak. Att blunda för konflikten och inte försöka ta reda på orsaken till vad som ligger bakom förstorar bara upp det hela och gör det värre. Många som hamnar i en konflikt behåller den inom sig och försöker glömma den. Tyvärr är detta det sämsta alternativet, det gör att individen mår psykiskt dåligt och vardagen blir belastande (Carlander, 1990).

Det är viktigt att låta det ta sin tid då en konflikt ska lösas. Innan bearbetningen av en konflikt kan börja bör man analysera konflikten och komma på en strategi för hur den kan lösas. Det finns flera vägar att gå för att lösa en konflikt och inget säger att det ena är mer rätt än det andra sättet. Det gäller bara att ge det tid till att lösas (Carlander, 1990).

Det finns olika modeller för konflikthantering. I Nordenmark (2002) beskrivs det fem modeller för hur konflikter kan hanteras och de är följande:

1. att låta konflikten dö ut av sig själv, avvakta och låta de inblandade personerna lugna ner sig och därefter kan de eventuellt ta tag i konflikten. Är lite mer tidskrävande.
2. att anpassa sig och inte ta itu med konflikten, personen förtränger helt enkelt problemet.
3. att mötas på halva vägen är en annan möjlighet, här får de inblandade personerna fram en del av sin vilja istället för att ge upp den helt. Bra när personerna i konflikten har starka viljor.
4. maktspråk innebär att en person driver igenom sin vilja och kör över de andra lite, används vid snabba beslut.
5. problemlösning, här diskuterar personerna sig fram till ett gemensamt beslut som tillfredställer båda parter eller alla parter i konflikten, helt klart tidskrävande och det gäller att alla lyssnar på varandra och klara av att kommunicera med varandra (Nordenmark, 2002).

Även Maltén (1998) skriver om olika strategier för att lösa konflikter. Han nämner fyra olika strategier, de tre första är lite mer smala strategier med en mer begränsad effekt medan den fjärde och sista brukar ha mer framgångsrikt resultat. Den första heter *defensiva strategier* och den går ut på att lösa problemet på ett feigt sätt genom att dölja och ignorera problemet. Här utses ofta en syndabock och locket läggs på över problemet. Den andra heter *makt- och tvångsstrategier*, den går ut på att pröva varandras styrka och därigenom hitta en vinnare och förlorare. Strategin går ut på att utnyttja varandras svaga sidor. Den tredje heter *rituella*

strategier den går ut på att göra olika förberedelser för att undvika konflikter som redan finns t.ex. placering i klassrummet. Den sista och enligt Maltén (1998) den bästa strategin är *samverkansstrategi* den går ut på ett problemlösande samtal där alla parter känner sig motiverade och engagerade. Här finns ingen vinnare eller förlorare utan alla är vinnare.

”Ju mer jag tänker på det, desto mer kommer jag att förstå att konflikter och samarbete inte är skilda ting utan faser i en process som alltid involverar något av båda” (C.H. Cooley i Maltén, 1998, s.151).

2.8 Olösta konflikter

Att lösa en konflikt ger dig en kick och mer energi och det ökar kommunikationen mellan de inblandade personerna. Men däremot så är en konflikt som får ligga och gro under ytan förödande. Om det bara uppstår fler och fler konflikter utan att det görs något åt dem så uppstår det negativ stress. Stress är inget farligt men om en konflikt får pågå tillräckligt länge utan att lösas så börjar individerna må dåligt och detta kan leda till att de inblandade blir sjuka. Det kan gå så långt att en person väljer att stanna hemma från arbete eller skola för att de mår dåligt (Ahrenfelt & Berner, 1994).

Om olösta konflikter får lov att gå för långt mellan två personer i en grupp så påverkar de till slut hela gruppen. De som från början inte är inblandade blir till slut inblandade, de ställer sig på den ena eller den andra sidan i konflikten och om de inte ställer sig på någon av dessa sidor så blir de utanför gruppen. Det gäller att hitta kärnan i konflikten innan detta händer (Ahrenfelt & Berner, 1994).

Konflikter är något som många människor ser som något obehagligt och därför väljer många att blunda, förtränga eller helt enkelt vägra att inse att det finns en konflikt. De lägger locket på och tror att det kommer att lösa sig, men tyvärr så hinner nuet i fatt förr eller senare och de blir tvungna att ta itu med sina problem. När en gammal konflikt dyker upp senare i ens liv är det oftast mycket svårare att hantera den. En sådan konflikt minskar tyvärr inte utan den växer oftast istället och blir med tiden allt svårare att ta tag i (Maltén, 1998).

De konflikter som inte observeras och löses i ett tidigt skede, utan i stället får växa sig okontrollerbara blir tyvärr också många gånger mycket svårlösta. Ofta är det också så att olika

konflikter vävs in i varandra och växer sig allt större. Konflikter sprider sig precis som ringar på vattnet om de inte blir lösta i ett tidigt skede (Ohlsson, 1995).

2.9 Teoretiska utgångspunkter

I detta avsnitt tar vi upp lärande ur ett sociokulturellt perspektiv enligt Säljö (2000). Piaget tar upp hur lärande sker ur ett kognitivt perspektiv, som knyter an till föregående avsnitt om hur människor lär i samspel med andra människor. Egidius (2000) menar att lärande kan beskrivas utifrån olika perspektiv, genom att fokusera på vad individen lär och hur lärandet sker inom människan samt hur lärande sker i samspel med omgivningen. Konflikter uppstår dagligen mellan olika personer eftersom det ständigt sker ett samspel mellan dem. Beroende på hur de olika personernas bakgrund ser ut, präglar detta också hur de löser och hanterar konflikter (Maltén, 1998).

Edling (1997) skriver att inläring och empati är saker som hör ihop, om eleverna ska kunna tillägna sig undervisningen måste de känna sig trygga.

2.9.1 Lärande ur ett sociokulturellt perspektiv enligt Säljö

Säljö (2000) menar att hur människor lär och utvecklas är kopplat till hur vi tänker och agerar i allmänhet. Människor har genom alla tider alltid lärt sig nya saker och delat med sig av sina kunskaper till varandra. I ett sociokulturellt perspektiv kan vi inte undvika att lära oss något nytt, frågan är snarare vad vi lär oss i de olika situationerna. Säljö (2000) skriver att utgångspunkten för lärande är hur vi tillägnar oss olika kognitiva resurser. Vårt sätt att bete oss, tänka, kommunicera och uppfatta verkligheten, är formade av både sociala och kulturella erfarenheter. Nedan stående citat belyser vad Säljö menar med lärande.

”... lärande är en aspekt av all mänsklig verksamhet. Det finns i varje trivialt samtal, handling eller händelse en möjlighet att individer eller grupper tar med sig någonting som man kommer att använda i en framtida situation” (Säljö, 2000, s 13).

Säljö (2000) skriver vidare att vi lär i samspel med andra människor och då är kommunikation en viktig del. Språket är den största egenskap vi har vad det gäller kunskapsbildning och det är genom det som vi kan samla och kommunicera erfarenheter med varandra. En grundtanke i det sociokulturella perspektivet är att kommunikationen mellan människor är den avgörande

faktorn. Det är genom kommunikation som de sociokulturella resurserna skapas och förs vidare.

2.9.2 Vygotskys syn på ett sociokulturellt perspektiv

Enligt Vygotsky genom Säljö äger en individs utveckling rum på två olika nivåer. Det sker genom en biologisk mognad som innebär att det ger en ökad förmåga att varsebli, ingripa i och samspele med omvärlden. Tidigt lär vi oss bara inte våra kroppsfunktioner utan även hur ett samspel med andra människor går till. Beroende på vilken kulturell bakgrund vi har betar vi oss också därefter. De konkreta villkor och materiella förutsättningar som finns skiljer sig stort åt. Beroende på var vi kommer ifrån har vi också olika förväntningar och kulturella normer som vi lär oss som barn. Vidare skriver Säljö att Vygotsky anser att de kommunikativa processerna är väldigt centrala i ett sociokulturellt perspektiv om det ses till det mänskliga lärandet och utvecklingen. De redskap och verktyg som en person har tillgång till spelar en stor roll. Med det menas de resurser både språkliga och fysiska som vi människor har tillgång till och som vi använder när vi agerar och förstår världen runt omkring oss (Säljö, 2000).

2.9.3 Piagets lärande ur ett kognitivt perspektiv

Enligt Piaget var det människans intellekt som var i fokus samt dess samspel mellan varandra. Piaget (1972) belyser i sin teori om lärande att människans rådande struktur hela tiden vidare utvecklas och formas om i samspel med andra människor. Med det menar Piaget att vi människor är beroende av att kunna uppfinna, skapa och återupptäcka för att kunna vidare utvecklas. Vidare skriver Piaget att varje människa är unik och att vi som vuxna ska låta dem själva få utforska och lära sig nya saker. Han ansåg att de vuxna kunde bli ett störande moment i inlärningsprocessen om de var för aktiva med att hjälpa barnen hela tiden.

”Vad man önskar är att lärarna skulle upphöra med att föreläsa och i stället stimulera elevernas egna undersökningar och deras egna ansträngningar...” (Piaget ur Säljö 2000, s 58).

Säljö skriver att Piaget menar att när barnet studerar och manipulerar omvärlden både fysiskt och begreppsligt, konstruerar det samtidigt en personligt meningsfull bild av världen. Enligt Piagets synsätt genom Vygotsky regleras människan genom två verkande processer i samspelet med sin omvärld. Dessa två processer kallar Piaget för assimilation och ackommodation. Assimilation innebär en inre aktivitet som vill säga att människan tar in och registrerar

information om hur omvärlden fungerar och är organiserad. Här förekommer inga överraskningar, utan världen uppträder så som vi förväntat oss. Ackommodation däremot innebär en förändring att se på i en situation. Piaget menar att det kan ske en obalans mellan det vi förväntar oss, vår föreställningsvärld, och det vi verkligen upplever. För att nå balans måste människans tänkande förändras, hon måste förstå händelsen och ta den till sig. Människan organiserar verkligheten i handling eller i tanke. Eftersom varje människas kognitiva struktur är unik leder det till skillnader i kunskap, då människor assimilerar på olika sätt. Enligt Piaget genom Vygotsky kommer kunskap då människan agerat i förhållande till ett fenomen eller en händelse och begripit det fenomenet eller den händelse som man upplevt (Säljö, 2000).

2.10 Problemprecisering

Genom hela vår litteraturgenomgång har vi haft vårt syfte i tankarna. Vi har tagit fram litteratur som har kunnat ge oss lite mer fakta om vilka metoder som finns, om konflikthantering och om vad som kan göras för att förebygga konflikter. Det har också kommit fram fler frågor under tiden. Det vi vill undersöka är hur pedagoger arbetar med konflikter som uppstår mellan eleverna. Hur mycket det görs för att hjälpa eleverna att lösa olika konflikter. På vilket sätt hjälper pedagogerna eleverna att lösa olika konflikter som kan uppstå mellan dem? I litteraturen har vi också läst en del om vilka metoder som finns för att lösa konflikter och det ska bli intressant att se om några av dem används ute i skolorna eller om det finns andra sätt att lösa konflikter. Att skapa trygghet för eleverna är något som ingår i det förebyggande arbetet, men hur gör pedagogerna för att skapa denna trygghet i klassrummet?

3. Metod

3.1 Val av undersökningsmetod

Vi har använt oss av kvalitativ metod i vår undersökning. Kvale (1997) anser att om man vill veta hur människor uppfattar sin omvärld och sitt liv är samtal det bästa sättet.

I ett intervjusamtal lyssnar intervjuaren på människor som berättar om sitt liv, hör deras åsikter och uppfattningar. Genom en kvalitativ intervju försöker intervjuaren förstå de intervjuades tankar och se ur deras synvinkel. På detta sätt ökar forskaren sin kunskap och förståelse för vad liknande situationer kan betyda för andra människor i samma situation. Detta arbetssätt speglar enligt Starrin & Svensson (1994) en hermeneutisk ansats som handlar om att analysera och tolka varje intervjuares utsaga och handling. Följande säger Kvale (1997) om en kvalitativ intervju med hermeneutiska anslag i sitt citat.

”Ett hermeneutiskt förhållningssätt innebär att lyssna till de många olika meningshorisonter som ryms i den intervjuades uttalanden, att uppmärksamma möjligheten att ständigt kunna göra nya tolkningar...”(Kvale, 1997, s.126).

Det centrala i kvalitativ metod är att försöka finna teman, skapa kategorier och hitta beskrivningar samt modeller som beskriver fenomen eller sammanhang. Anledningen till att vi valde kvalitativ undersökning var för att denna typ av undersökning passade bäst här. Vi ansåg att vi skulle få mer uttömmande svar genom att vi har valt att intervjua respondenterna personligt, vi hade chans att ställa följdfrågor när det behövdes, vi hade även möjlighet till att fördjupa oss i någon fråga om vi kände att det behövdes. Vi ville fokusera på några respondenter då vi kände att vi kunde gå djupare in med frågor till dessa. Genom att välja kvalitativ metod kunde vi få en bra beskrivning av sammanhanget, som då ger möjlighet till djupare kunskap om undersökningsgruppens uppfattningar.

3.2 Val av undersökningsgrupp

Vi har intervjuat sex pedagoger. De personer vi har intervjuat har vi valt efter en strategisk urvalsmetod vilket innebär kvinnor och män i varierande ålder, anställningstid och yrkestillhörighet så som pedagoger som undervisar i de yngre och de äldre åldrarna. De

personer som vi har med i vår undersökning har arbetat olika länge, vissa har bara varit ute i två år medan andra har arbetat i över 30 år. Vi ville få en så bred grupp som möjligt och det var därför vi valde personer som har arbetat olika länge. Vi har medvetet valt att välja respondenter från olika typer av skolor. Respondenterna arbetar på invandrartäta skolor, skolor som ligger på landet och lite större skolor som ligger i tätbebyggda områden. Även detta val gjorde vi p.g.a. att vi ville få så bred grupp som möjligt.

Strategisk metod valdes för att erhålla en så stor variation på undersökningsgruppen som möjligt. Den strategiska urvalsmetoden styrks av Starrin & Svensson (1994) som menar att det gäller att skapa förutsättningar för en variation i hur undersökningsgruppen uppfattar olika händelser.

3.3 Genomförande

De personer som vi intervjuade har vi fått kontakt med dels genom VFU men också genom privata kontakter. I förväg berättade vi i stora drag vad intervjun skulle handla om och där efter beslutade de tillfrågade om de ville delta eller inte. Samtliga tillfrågade personer valde att delta i studien. Tid och plats för intervjun bestämdes över telefon. Sofia Andersson har genomfört tre intervjuer och Petra Nordkvist har genomfört tre intervjuer. Vid intervjuerna satt båda intervjuarna med eftersom vi ansåg att det kunde vara bra att båda hade hört intervjuerna inför den kommande analysen och under intervjun skulle eventuella fördjupande frågor kunna kompletteras av den andre, som intervjuaren kanske hade missat annars. Vid intervjutillfällena har vi använt bandspelare för att ge totaluppmärksamhet åt intervjupersonerna. Kvale (1997) styrker resonemanget genom att visa på fördelarna med bandspelare. För det första kan intervjuaren koncentrera sig på ämnet och innehållet i intervjun och för det andra kan allt i intervjun registreras permanent för att senare kunna lyssnas om av intervjuarna.

3.3.1 Datainsamling

Intervjuerna har genomförts mellan veckorna 40 och 43 under 2004. Intervjuerna varade mellan en halv timme och en timme och har genomförts på de skolor där lärarna i fråga arbetar. Vid intervjuerna har vi genomgående använt oss av strukturerade intervjuer för datainsamlingen. De frågorna (se bilaga) som vi har skrivit i vår intervjuguide utgick vi ifrån för att när det sedan var dags att analysera svaren ansåg vi att det var lättare om vi hade en

strukturerad intervju. Vi har även läst litteratur om samhällsvetenskaplig forskning och där stod det följande:

”Eftersom varje person får besvara exakt samma frågor som ställs på exakt samma sätt, anses svarsskillnaderna vara reella och inte en konsekvens av själva intervjusituationen” (May, 2001, s.149).

Detta citat styrker vår syn på varför vi har bestämt oss för att använda oss av en färdig intervjuguide d.v.s att vi inte vill att frågorna ska ställas så att svaren blir otydliga på grund av att frågorna är tvetydiga. Om vi har en intervjuguide så ställs samma frågor till alla respondenter.

3.4 Analys och tolkning

Efter att vi ordagrant med hjälp av en bandspelare skrivit in hälften av intervjuerna vardera i datorn skrev vi ut dem för att kunna börja analysen. Sedan läste vi igenom alla intervjuerna var och en för sig där vi under tiden markerade och strök under det som vi kände att vi ville fokusera på i vårt resultat. När vi hade gjort detta träffades vi för att jämföra vad vi hade kommit fram till. Det visade sig då att vi hade kommit fram till att vi ville fokusera på ungefär samma saker, men det som skiljde dem åt var att vi hade lite olika teman. Att vi arbetade på detta sätt stärker resultatets validitet enligt Starrin & Svensson (1994). Därefter kom vi fram till fem stycken tema tillsammans. Efter att vi hade kommit fram till våra teman läste vi återigen igenom intervjuerna var och en för sig och då försökte vi hitta citat som vi tyckte belyste varje tema bra. Sedan var det dags att träffas igen och jämföra våra citat. Vi kom då fram till att även här hade vi liknande citat. Dessa har vi skrivit av men vi har valt att ta bort harklingar och andra ljud för att språket ska kännas mer flytande. Vi försökte sedan att lägga upp resultatet så att det skulle följa en röd tråd och bilda en helhet. Under varje tema skrev vi sedan lite kort om innehållet för just det temat, därefter styrkte vi det hela med citat och till sist gjorde vi en sammanfattning av det hela. Vi gjorde på samma sätt med alla våra teman.

3.5 Etiska principer

Vi har tagit hänsyn till Vetenskapsrådets forskningsetiska principer (2002) när vi gjorde vår intervju med våra respondenter. Vi har i vår studie utgått från de fyra huvudkraven, som vi informerade deltagarna om genom ett telefonsamtal. Under detta samtal informerades de också om vad vårt syfte med arbetet var och hur vi skulle behandla de uppgifter som de

lämnade till oss d.v.s. att valda delar av intervjuerna skulle komma att användas i arbetet, men givetvis skulle alla respondenter avidentifieras.

- *Informationskravet* innebär att forskaren skall informera deltagarna om deras roll i undersökningen samt att deltagandet är frivilligt. All information som kan påverka deltagarnas val av medverkan skall delges.
- *Samtyckeskravet* har betydelsen att deltagaren har rätt att själv bestämma om han eller hon vill medverka och forskaren skall få deltagarens samtycke om att delta i studien.
- *Konfidentialitetskravet* innebär att deltagarna i studien skall ges största möjliga konfidentialitet och allt material som kan härledas till deltagaren skall förvaras på ett sådant sätt att inga andra än forskarna kan ta del av materialet.
- *Nyttjandekravet* gäller principen att materialet som insamlas endast får användas för forskningsändamål.

3.6 Trovärdighet och tillförlitlighet

Vi är medvetna om att vårt resultat har blivit färgat av våra tankar och vårt sätt att tolka våra intervjuer. Men för att göra det så trovärdigt och tillförlitligt som möjligt har vi valt att tolka våra intervjuer var och en för sig för att sedan sammanföra våra resultat. Detta är något som både Kvale (1997) och Starrin & Svensson (1994) tar upp i sina böcker. Enligt Kvale (1997) styrks reliabiliteten av intervjun om två olika personer tolkar den på samma sätt. Likaså skriver Starrin & Svensson (1994) att trovärdigheten ökar om två personer tolkar materialet likadant.

4. Resultat

Resultatet bygger på vår tolkning av vad respondenterna har svarat vid intervjuerna. Därefter har vi plockat ut fem teman. I materialet har vi försökt se kopplingar till vårt syfte med arbetet, vilket är att se hur pedagoger jobbar för att förebygga och hantera konflikter mellan eleverna på skolan. Varje tema har en rubrik som passar till just det innehållet. Därefter inleder vi varje tema med en kort förklaring om innebörden i temat. Efter det följer de citat som respondenterna svarat i sina intervjuer. Som avslutning har vi en liten sammanfattning på temat och knyter samman det

4.1 ”Hur jag ser på konflikter idag...”

Att ändra sitt sätt att se på konflikter är ett måste med tanke på att samhället förändras och så gör även eleverna. Detta är något som pedagogerna kände att de var tvungna till att tänka på för att kunna hänga med i samhällets utveckling. Det är viktigt att hela tiden ha ögonen öppna och försöka hitta nya vägar där man kan utveckla sitt sätt att lösa konflikter. Enligt respondenterna har konflikter idag blivit ett allt större ämne som debatteras mycket.

”... man har mer eller mindre varit tvungen att hitta nya vägar och försöka utveckla hur man kan lösa konflikter för att överhuvudtaget kunna jobba i klassrummet.” (intervju 1)

” Jag har alltid sett väldigt allvarligt på konflikter, men det är klart det är som man brukar säga: övning ger färdighet. Ju mer man har tränat desto större chans har man kanske att man lyckas lösa det, men det finns ju ingen mall.” (intervju 3)

” ... under de här åren som jag har arbetat som lärare tycker jag att både samhället och barnen har förändrats. Den respekt som barn hade för oss vuxna förr har tyvärr minskat idag.” (intervju 6)

Genom vår intervju kom det fram att de nyutexaminerade lärarna kände sig osäkra på hur man skulle gå tillväga för att lösa konflikter under sin första tid som pedagog. Det visade sig senare att de hade oroat sig i onödan för ofta var det sunt förnuft som behövdes för att konflikterna skulle kunna lösas.

” Jag vet inte om jag har utvecklats men jag har avdramatiserat det. Man tror att det är så jättestort, men ibland får man säga att detta får ni lösa själva men självklart tar man tag i större saker.” (intervju 4)

”... ibland så får man säga åt dem att detta får ni lösa själva ni får två minuter på er att lösa det, gå in i grupprummet och kom sen ut med en lösning.” (intervju 6)

”... det händer gånger som man får säga: - Skärp er! Man kan inte alltid lägga all sin energi på konflikter utan man måste lära sig sålla.” (intervju 4)

Sammanfattningsvis ansåg samtliga intervjupersoner att de har utvecklat sin syn på konflikthantering på ett eller annat sätt. De anser också att ju mer man arbetar med barn desto lättare blir det att hantera problemen. Även de som var nya i yrket kunde se en skillnad bl.a. på att de inte behövde förstora upp det så mycket för oftast kom de på lösningarna efter hand. När vi hade analyserat vårt resultat kom det fram att det fanns en skillnad mellan nyutexaminerade pedagoger och pedagoger som har arbetat en längre tid. De hanterade konflikter på olika sätt beroende på hur länge de har arbetat i yrket. Detta är något som vi har valt att ta med i vårt resultat. Eftersom vi har kodat varje respondent så kan man genom hela vårt resultat följa hur de tänker.

4.2 ”Så här löser vi konflikter...”

I vår analys av intervjumaterialet framkom det att det är otroligt stor skillnad på hur man hanterar en konflikt mellan eleverna beroende på sammansättningen av klasserna. På en del skolor kunde man inte vänta och se om en konflikt kunde lösas för då gick det så långt att de tog till knytnävarna. Medan man på andra skolor kunde vänta ut en konflikt och se om den kunde lösas sig av sig själv.

” Det är absolut nödvändigt i den klassen som jag arbetar med nu att bryta mig in i konflikten för att de inte ska skada varandra. Man kan inte vänta och se om de kan lösa den själv för då börjar de slåss.” (intervju 1)

Ovanstående citat visar hur viktigt det är att läraren går in i konflikten så att det inte händer barnen något. Det är inte överallt som det är så här utan det finns skolor där det inte finns så

många konflikter men om och när de uppstår låter man eleverna få lösa dem själva så gott det går. Om de inte klarar av det så hjälper de vuxna till.

”... vi vill helst att de försöker lösa det själva men om det inte går så har vi kommit överens med dem att de ska komma till någon av oss vuxna.”
(intervju 2)

”Jag pratar alltid med de inblandade eleverna efter skolans slut så att de får känna att det är på deras fritid.” (intervju 3)

”Jag anser att det är jätteviktigt att man tar tag i problemen med en gång, t.ex. om någon kommer för sent vill jag visa alla att det inte är okej genom att kommentera problemet i helklass.” (intervju 5)

En av respondenterna hade efter upprepade konflikter kommit på ett annat givande sätt att hantera konflikter och det var genom attitydpjäser.

” Vi hade mycket konflikter i den här klassen i början och då körde vi mycket med attitydpjäser. Man tar en liknande situation som har hänt i verkligheten som eleverna ska spela upp och sen pratar man om händelsen. Det var mycket givande.” (intervju 4)

Sammanfattningsvis kan man säga att det var väldigt olika hur respondenterna försökte hjälpa eleverna att lösa sina konflikter. Vissa var tvungna att ingripa innan det ens hade blivit en konflikt och det berodde mycket på barnens temperament men också på deras bakgrund och från vilken kultur de kom från. Andra skolor hade inte alls mycket konflikter och ville gärna att barnen själva skulle försöka lösa sina problem. Det fanns de respondenter som valde att konfrontera konflikterna efter skolans slut. Sen fanns det också raka motsatsen som ansåg att det var viktigt att man tog tag i problemen med en gång och visade för de övriga eleverna att det inte var acceptabelt.

4.3 ”Konflikter förhindrar vi så här...”

Vid intervjuerna framkom det att det lades ner mycket tid på att förebygga konflikter. Det kunde handla om allt från teman som sträckte sig över en hel termin där man fokuserade på hur man ska vara mot andra människor till Lions Quest som går ut på att använda sig av olika sorters värderingsövningar.

”... vi bestämde oss för att ha ett vänskapstema därför att de har svårt att samarbeta och speciellt att se sin egen del i det stora hela.” (intervju 1)

”Vi har något som heter Lions Quest där man arbetar med värderingar på olika sätt men också hur man berömmar andra.” (intervju 2)

”Jag griper in väldigt tidigt så fort jag märker något som t.ex. någon säger fel i klassen och de andra fnissar åt eleven då markerar jag och säger: ‘ - Här skrattar vi inte åt någon, man får lov att säga fel. Här har vi kul tillsammans.’” (intervju 3)

Alla använde sig inte av tema utan de försökte att väva in det i den dagliga undervisningen. De pratade då t.ex. om hur man ska vara mot varandra men också om saker som händer i verkligheten, sånt som de hade sett på nyheterna som gisslandramat på en skola i Ryssland. Lärarna ville att de skulle få en förståelse om att alla är lika värda oavsett vilket land eller vilken kultur vi kommer ifrån.

”... sen har man mycket samtal med dem om t.ex. etiska saker, man försöker väcka känslor hos dem. Att man ska vara snäll mot varandra och att man ska tycka synd om varandra. Det här med empati det har man mycket.” (intervju 3)

”Vi har inte så mycket konflikter, men vi pratar mycket om hur vi ska vara och hur vi ska tänka. Allt är kanske inte svart eller vitt. Många i min klass har svart eller vitt tänkande.” (intervju 4)

Det fanns också de lärare som använde sig av kompisamtal för att förebygga konflikter. Några av respondenterna tyckte att det var ett bra sätt att använda sig av, men de fanns också de lärare som har försökt använda sig av kompisamtal men inte tyckt det var ett bra sätt.

”Vi har kompisamtal en gång i veckan och då får eleverna berätta om det finns eventuella problem, men de får också chans att träna på hur man ska bete sig.” (intervju 5)

”Jag har provat kompisamtal, men det blev inte alls som jag hade tänkt mig, eleverna tog det som en chans att kunna klaga på varandra.” (intervju 6)

Sammanfattningsvis så kan man säga att även om inte alla skolor hade så många konflikter så har de överlag mycket förebyggande arbete. Lärarna vill att eleverna ska lära sig för livet och inte bara för stunden hur man ska vara och hur man ska bete sig ute i samhället.

4.4 ”Så här gör vi för att eleverna ska känna sig trygga...”

Vid våra intervjuer märkte vi att alla lärare jobbar för att eleverna ska känna en trygghet i skolan. De anser att om man inte har tryggheten i skolan så är det omöjligt att lära sig något nytt överhuvudtaget. Trygghet är a och o för att eleverna ska utvecklas. Om inte tryggheten finns är det mycket svårt att få barnen koncentrerade på de vanliga ämnena enligt respondenterna.

”... det är också viktigt för oss att eleverna vågar komma till oss om det har hänt något.” (intervju 2)

”I skolan jobbar vi mycket med att vi förankrar alla regler i arbetslaget och att vi kör samma regler, det tror jag är jätteviktigt.” (intervju 4)

”Denna termin har vi övat mycket på att stå och prata inför klassen, att ingen ska behöva vara rädd.” (intervju 4)

På varje skola fanns det olika sätt att jobba med tryggheten i klassrummet och på skolgården. Vissa jobbade med tema medan andra inte la ner en längre period på det utan vävde in det i undervisningen så gott som varje dag. De hade värderingsövningar som återkom varje vecka i form av ”positiva vasen” eller ”hemlig kompis”. Det fanns också de som hade återkommande utvärderingar varje dag.

”Vi har vårt tema där vi arbetar med vänskap, hur man ska vara mot varandra. Vi har ritat och skrivit och haft dockteater för att göra det synligt för barnen.” (intervju 1)

”... vi har också något som heter ´positiva vasen´ där de lägger en lapp och skriver något bra som har hänt denna veckan.” (intervju 2)

”Eleverna får en lapp med ett namn på en klasskompis som ska vara deras hemliga kompis veckan ut. Mot sin hemliga kompis ska man vara extra trevlig och snäll.” (intervju 5)

”Efter varje dag har vi gemensamt i klassen en utvärdering om hur dagen har varit. Då har eleverna möjlighet att berätta vad som har varit bra men också vad som har varit mindre bra under dagen. Detta fungerar mycket bra.” (intervju 6)

Sammanfattningsvis är trygghet något som det arbetades mycket med runtom på skolorna. Det var inte enbart varje lärare för sig utan även tillsammans i arbetslaget som man arbetade med tryggheten i skolan. Det lades verkligen ner tid på att få en bra arbetsmiljö. På vissa skolor var det nästan ett eget ämne för att det behövdes.

4.5 ”När jag får en ny klass arbetar jag så här...”

Något som samtliga lärare tryckte hårt på när de får en ny klass var att det var mycket jobb, och det var allt från att försöka få trygghet i klassrummet som man alltid strävar efter till att få klassen att respektera läraren och varandra. Detta tar tid och man måste därför ha tålamod med dem. Det pedagogerna sa var att de genomgående var tvungna till att vara konsekventa. Att vara rättvis är en egenskap som en lärare måste ha anser de lärare som vi har intervjuat.

”Det är för mig viktigt att barnen känner att de kan lita på mig och att de får respekt för mig. Jag vill känna detta innan vi på allvar kan köra igång med skolarbetet.” (intervju 1)

”Då försöker man från början att få in ett snällt klimat och att det inte tillåts fniss och skratt från någon.” (intervju 3)

Vissa lärare var medvetet strängare i början för att kunna forma sin klass så som de vill ha den när det gäller t.ex. ordningsregler, hur man ska vara som kompis och för att de skulle få respekt för läraren. Många lärare kände att eleverna testade mycket i början och då behövde de vara strängare.

”Jag brukar uppleva när jag får en ny klass att de gärna vill testa mig. De försöker tänja på reglerna och då gäller för mig att vara ännu mer bestämd.” (intervju 5)

”I början går jag ut för att vara sträng för att barnen fortare ska lyda mig. När det sedan har gått en tid så slappnar jag mer av och kan vara mig själv.” (intervju 6)

Sammanfattningsvis märkte vi genom intervjuerna att när man får en ny klass så tar det mycket tid och ork. Man var tvungen att hela tiden vara alert och det gick inte att slappna av förrän man hade eleverna på sin sida. Vi märkte också skillnad beroende på olika klasser. Vissa klasser fungerade bra från början och där uppstod inte särskilt många konflikter medan det i andra klasser uppstod fler konflikter där man var tvungen att lägga ner en del tid på att få klassen att fungera tillsammans socialt.

4.6 Slutsatser

Genom vår studie kom det fram att samtliga lärare arbetade mycket för att förhindra konflikter och för att få en trygghet i klassrummet och på skolan i övrigt. Många arbetade i arbetslag där pedagogerna tillsammans kom fram till hur man skulle agera i olika situationer. Det kom också fram att många lärare arbetade med värdegrunden, de ville att eleverna skulle ha en grund att stå på när de senare gick vidare i livet. Vad det gällde värdegrunden jobbade de på olika sätt. Vissa av respondenterna använde sig av värderingsövningar som går ut på att eleverna ska ta ställning till olika frågor som t.ex. är det okej att säga elaka saker till varandra. Genom att ställa sig på olika platser i klassrummet som förespråkade ja, nej eller ibland, tog de ställning till frågorna. Andra pedagoger jobbade mer dagligen och då handlade det ofta om hur vi människor beter oss i olika situationer och hur vi tänker i olika frågor. Det kunde handla om saker som hänt på skolan men också om saker som hänt ute i världen som t.ex. gisslandramat i Ryssland.

Vad det gällde hur respondenterna löste sina konflikter så var det väldigt olika. Det berodde mycket på vilken skola och hur klassammansättningen såg ut. Självklart spelar den personliga prägeln en stor roll för hur pedagogerna löser olika konflikter. De olika erfarenheterna spelade också in hur de agerade när det uppstod problem. Vissa pedagoger väntade med att ta itu med problemen efter skolans slut för att inte störa skolans rytm, andra var helt emot föregående sätt att agera när en konflikt uppstod. De ansåg istället att konflikterna skulle tas upp så fort som de uppstod. Anledningen till att de tog upp konflikten direkt var dels för att visa de övriga klasskamraterna att det inte är acceptabelt att handla som de gjort, men självklart också för att reda ut problemen för de inblandade så att de inte behövde gå en hel dag och tänka på det som hänt. De ansåg också att om vi i skolan pratar öppet om konflikter blir det mer vanligt och inte tabu att ta upp konflikter. Pedagogerna ansåg att lärare måste visa att konflikter är något som följer oss hela livet och vi måste lära

oss att handskas med dem på ett bra och förnuftigt sätt och genom att gömma och skjuta problemen åt sidan visar vi inte hur vi kan jobba med konflikthantering.

När en lärare får en ny klass kom det fram att det tog mycket tid och ork för läraren att forma sin klass. Här gällde det att skapa en trygghet som sedan skulle vara grunden genom de åren de hade tillsammans. En del lärare ansåg att tryggheten var det viktigaste, när tryggheten sedan fanns kunde läraren bygga vidare med kunskap. Många av respondenterna tyckte att de till en början var tvungna till att vara mer stränga för att visa eleverna vem som bestämde. När eleverna testade lärarna så gällde verkligen enligt respondenterna att hela tiden ”vara på hugget” och säga ifrån när minsta lilla sak uppstod som inte hörde till skolans. Samtidigt som de kände att de var tvungna till att säga ifrån var det också viktigt att man från början skapade en trygghet hos barnen så att de inte kom till skolan och kände sig rädda eller osäkra. Respondenterna jobbade med olika teman för att skapa en trygghet hos eleverna. En av lärarna kallade sitt tema för ”Att tänka med hjärtat”. Temat var uppbyggt med flera olika övningar som t.ex. skriva några snälla ord om en klasskompis, rita av sig själv som sedan sattes upp hand i hand med övriga klasskamraterna, en tavla med lika många pusselbitar som det fanns elever i klassen uppsatt, så fort någon var borta från klassen plockade man bort dennas pusselbit.

Genom vårt resultat kom vi fram till att alla respondenterna jobbade mycket med att förebygga och hantera konflikter mellan eleverna på skolan. De kände alla att de utvecklats under sin tid som pedagog vad det gällde att arbeta med konflikter. Samtliga respondenter kände att konflikthantering är ett allt mer omdiskuterat ämne idag och anledningen till att det är så ansåg de berodde mycket på större klasser och mindre resurser. Men de uttryckte också tydligt att man inte får glömma att samhället förändras och så gör även vi människor.

5. Diskussion

Inledningsvis diskuterar vi resultaten där lyfter vi fram det som var mest intressant och spännande, det är också här som vår tyngdpunkt i arbetet ligger.

I vårt resultat kom det fram att respondenterna hela tiden kände sig tvungna till att förändra sin syn på hur konflikter ska bearbetas. De kände att i och med att samhället förändras måste man också ha ögonen öppna för att ta in nya sätt att se på konflikter. Med tiden som de arbetat med barn har de också känt sig mer och mer trygga när det uppstår konflikter. Många av respondenterna tyckte att de varit onödigt nervösa i början av sin yrkeskarriär, de flesta gångerna kunde konflikterna lösas om det bara användes sunt förnuft. En del av respondenterna kände att det inte kunde läggas ner allt för mycket tid och energi på alla konflikter som uppstod i skolan mellan eleverna. De var tvungna att lära sig sålla vilka konflikter som eleverna själva kunde lösa och vilka konflikter som en vuxen behövde vara närvarande vid. Maltén (1998) skriver att det är viktigt att pedagogerna lär sig att tänka efter vilka konflikter som de bör lägga ner energi på och vilka som är onödiga att bry sig om.

Något som var intressant i vår undersökning var hur lärarna jobbade för att skapa trygghet för eleverna. Många av lärarna såg detta som en av de viktigaste faktorerna i skolan. Om inte eleverna kände sig trygga i skolmiljön gick det inte heller att bedriva undervisning. Detta är något som Åberg (1994) tar upp, han anser att klimatet i klassen är a och o för hur undervisningen kommer att fungera. Vidare skriver Åberg att om det inte är ett positivt klimat i gruppen får det avgörande konsekvenser för hur skolarbetet fortskrider. Genom vårt resultat kom det fram att det läggs ner mycket tid på att få ett positivt klimat i klassrummet. Detta är något som vi delvis har förstått under vår utbildning men det är inte förrän nu som vi har fått klarhet i hur viktigt detta är. Att må bra är något som alla vill göra även våra barn vill känna sig säkra i skolan. Att ha ett bra klimat i klassrummet är något som alla måste sträva emot det måste ingå vid varje lektionstillfälle, vid varje rast osv. för att våra barn ska känna sig trygga i skolan. Med andra ord så är det nästan så att skapa trygghet och lära sig att känna empati skulle kunna vara en egen del av våra barns utbildning. Det handlar inte bara om att lära sig teoretiska saker utan man måste även må bra för att kunna utvecklas. Även Säljö (2000) menar att våra sociala erfarenheter påverkar vårt sätt att ta in nya kunskaper. Vidare skriver han att utgångspunkten för lärande är hur vi tillägnar oss olika kognitiva resurser.

Det kom då också fram att tryggheten påverkar det psykiska välbefinnandet för såväl lärare som elever, därför att om man inte känner sig trygg i sin vardagliga miljö så kan detta leda till att man inte fungerar som människa. Det kan också orsaka att många inte vill gå till sin arbetsplats som är i skolan. Detta styrker Ahrenfelt & Berner (1994) där han menar att olösta konflikter kan leda till att många stannar hemma från sin arbetsplats. Säljö (2000) anser att den största kunskapsmässiga egenskap som människan har är språket. Det är genom det som vi kan samla på oss nya erfarenheter och även kommunicera med andra. I det sociokulturella perspektivet är kommunikationen mellan människor den avgörande faktorn.

Vad det gäller hur pedagogerna arbetar med konflikthantering fram kom det i vårt resultat att det var väldigt olika. Beroende på hur klassens sammansättning såg ut och på vilken skola det handlade om blev konflikthanteringen också olika. På vissa skolor uppstod det inte alls lika många konflikter medan det på andra var det som pedagogerna i det stora hela bara fokuserade på. På en del skolor kunde konflikten väntas ut och för det mesta löstes den av de inblandade eleverna, men det fanns också de skolor där pedagogerna var tvungna till ingripa direkt om minsta antydning till konflikt höll på att uppstå. Det handlade då inte om att barnen skulle själva försöka lösa konflikterna utan här gällde det att gripa in för annars kom knytnävarna fram och det blev slagsmål. De pedagoger som arbetade på skolor där det inte förekom mycket konflikter ville att eleverna själva skulle lösa dem för att träna på hur man ska vara mot varandra, det handlade om empati. Carlander (1990) menar att det är viktigt att utveckla förmågan till att känna empati för att kunna lösa konflikter. Genom att sätta sig in i hur andra människor tänker och känner finns det en större chans till att kunna samspela med varandra. Även Nemert (1997) förespråkar att vi måste fostra våra barn till tänkande och kännande individer.

Genom vår intervju med de olika lärarna kom det fram att några av dem arbetade med kompissamtal som konfliktlösningsmetod. De tyckte att detta fungerade alldeles utmärkt. Detta sätt gjorde att eleverna efterhand lärde sig att själva lösa en del konflikter och det behövde då inte ta en massa tid på lektionerna. Lärarna använde sig av kompissamtal för att de tyckte att det var ett bra sätt att lätta upp klimatet i klassrummet. Detta är något som även Edling (1997) tar upp, han anser att faktainläring måste gå hand i hand med elevernas välbefinnande. Han tycker att kompissamtal är ett bra sätt att nå detta välbefinnande. Under intervjun kom det även fram att en lärare hade använt sig av kompissamtal och tyckte inte att

det fungerade alls. Edling (1997) menar att man måste känna till metoden väl för att kunna använda sig av den annars så kan den få motsatt effekt.

Något nytt som kom fram under våra studier är att man kan använda sig av drama för att lösa konflikter. Vi har själva ingen erfarenhet av detta men efter studien anser vi att det är något som vi skulle vilja prova på. Läraren som vi gjorde intervjun med hade haft mycket problem med sin klass, där den ena konflikten avlöste den andra. För att försöka få eleverna mer medvetna om vad de höll på med testade hon att låta barnen spela upp liknande situationer för varandra. Detta ledde till att barnen fick mer insikt i vad de höll på med och faktiskt minskade konflikterna efterhand. Carlander (1990) belyser dramats betydelse vid en konfliktlösning. Han anser att drama är ett bra sätt för barnen att själva kunna sätta sig in i hur en konflikt uppkommer. Att använda sig av drama är bra för alla därför att det ger inte bara de inblandade en klarare syn på vad de gör, utan även åskådarna kan lära sig något utav spelet.

Vi blev positivt överraskade över hur mycket som görs ute i skolorna för att förebygga konflikter, men också för att få eleverna att bli empatiska och tänkande individer. Många av respondenterna jobbade med olika tema som handlade om förebyggande arbete av konflikter. De olika temana kunde handla om vänskap och att tänka med hjärtat. De som inte använde sig av tema pratade överlag mycket om hur man ska vara som människa. Carlander (1990) skriver att för att kunna lösa konflikter behöver man ömsesidigt tänkande och kunna känna empati för andra människor.

I ett samhälle som ständigt förändras där våra nationella gränser inte längre spelar så stor roll är det inte alltid så lätt att växa upp. Det är vår kulturella bakgrund som påverkar vårt sätt att kommunicera med andra, genom vår kultur lär vi oss olika normer om hur man ska vara mot andra och hur man samspekar. Detta kallas för det sociokulturella perspektivet som Säljö(2000) skriver om försöker få oss att förstå hur viktigt det är att ta hänsyn till våra olika kulturella bakgrunder. I dagens skola finns det en del olika kulturer representerade och om man inte tar hänsyn till detta kan det uppstå en del onödiga konflikter. Det vi menar här är inte att alla konflikter går att undvika men en hel del av alla konflikter som uppstår hade kunnat undvikas inte bara i skolan utan även ute i samhället och i världen.

5.1 Egna reflektioner

Vad det gäller kompissamtal har vi under våra olika VFU perioder också uppmärksammat att en del lärare på fältet använder sig av kompissamtal. På vissa ställen har det verkligen fungerat men det har också funnits gånger som det inte har gjort det. Vad detta beror på är antagligen att läraren inte har varit tillräckligt uppmärksam, men det kan också vara så att det helt enkelt inte fungerat i just den gruppen. Vi är olika och bara för att kompissamtal fungerar bra i en klass behöver det inte göra det i nästa klass och det behöver ju då inte bero på lärarens kompetens utan på hur klassen är och hur den fungerar tillsammans.

Under vår utbildning har vi tänkt mycket på hur samhället har förändrats från det att vi själva var små och gick i skolan till där vi är idag. Vi tycker att barnen idag har ett annorlunda sätt gentemot de vuxna, men också emot varandra. Den respekt som man hade för andra människor när vi var små har minskat betydligt. Detta är något som vi fick bekräftat av respondenterna i våra intervjuer. En del av dem anser att det är p.g.a. att samhället har förändrats och där med har också vi människor förändrats. I och med att respekten har minskat har också konflikterna ökat, och konflikthantering har blivit ett allt mer debatterat ämne. Det fanns de respondenter som ansåg att de hade varit tvungna till att hitta nya vägar för att överhuvudtaget kunna lösa de konflikter som uppstår i en grupp. En del respondenter tyckte att man var tvungen till att lära sig sålla bland konflikterna eftersom det fanns så många och man har inte den tid och ork till att lösa alla konflikter. Enligt Ahrenfelt & Berner (1994) är förändring en naturlig del av tillvaron. Samhällets förändring går allt snabbare och kunskapsutvecklingen idag går fortare framåt. Förändringar innebär alltid konflikter på ett eller annat sätt.

5.2 Metoddiskussion

Vi har använt oss av en hermeneutisk ansats då vi gjorde vår studie. Vår avsikt med studien var att undersöka hur pedagoger arbetar för att förebygga och hantera konflikter. Utifrån det syfte som vi hade föll det ganska naturligt att använda sig av en kvalitativ metod. Enligt Starrin & Svensson (1994) ger en kvalitativ metod en djupare förståelse av de intervjuades livsvärld. Anledningen till att vi inte valde en kvantitativ metod som t.ex. en enkät var för att denna typ av studie inte kan ge djupgående och beskrivande redogörelse i lika stor utsträckning som en intervju (Starrin & Svensson, 1994). Antalet respondenter sex personer, ansåg vi var tillräckligt för denna studiens omfattning. Självklart hade vi fått fler svar om vi

hade haft fler respondenter men vi kände att tiden inte räckte till för fler intervjuer. Däremot kände vi att eftersom skolorna som respektive respondent arbetade på hade så stor spridning att vi ändå tycker att vi fick uttömmande svar. Med stor spridning menar vi i detta fall att skolorna låg i tre olika kommuner, de låg i både tätbebyggda områden, glesbebyggda områden och invandrartäta områden. Dessutom var skolornas storlek varierande där den minsta skolan endast hade 60 elever och den största hade ett par hundra elever.

Intervjuerna genomfördes strukturerade med en intervjuguide. Fördelen med detta är att man kan leda in respondenten på det område som man själv vill belysa. Nackdelen är att respondenterna kan bli styrda av intervjuaren och omedvetet styra intervjun mot i förväg önskade svar.

Analysens validitet stärktes genom att intervjuarna gjorde analysen på vars ett håll. Båda tematiserade och vid jämförelse visade det sig att de olika tema vi hade hittat innefattade ungefär samma tankar. Vi har utgått från de etiska förhållningssätten när vi analyserat vilket är viktigt både när det gäller motiveringen i valet av själva studien men framförallt för att visa hänsyn till de respondenter som medverkat i studien.

Vid intervjutillfället valde vi att båda medverka där den ena av oss intervjuade och den andra satt bredvid och lyssnade. Anledningen till att båda skulle vara med var att båda skulle se respondenten och höra intervjun när den genomfördes och för att den som bara satt med skulle kunna fylla i om den ansåg att den som intervjuade missade något. Givetvis kan detta vara jobbigt för den som blev intervjuad med tanke på maktförhållandet, dvs. att vi var två intervjuare och endast en respondent. Det kan hända att detta har påverkat svaren i någon av våra intervjuer men vi ansåg att detta var bäst för vår undersökning. Vi ville vara med båda för att sedan lättare kunna bearbeta våra intervjuer. Vid intervjuerna var det inte någon av våra respondenter som verkade påverkad av maktförhållandet men det är möjligt att det fanns någon som blev påverkad.

5.3 Förslag på fortsatt forskning

Om man skulle forska vidare inom detta område skulle dessa två infallsvinklar vara intressanta. Det som vi har undersökt visar att alla pedagoger arbetar med konflikter på ett eller annat sätt men det skulle vara intressant att se om det finns skillnad mellan

konflikthantering på förskola och skola. Det skulle också kunna gå att jämföra med gymnasieskolan och de högre åldrarna inom grundskolan. Utvecklas eleverna i sitt tänkande eller vad händer när de kommer upp i tonåren?

- Arbetar pedagoger olika med konflikter beroende på vilken yrkeskategori de har?
- Förekommer det olika mycket konflikter beroende på i vilket område skolan ligger, elevernas ålder, osv.?

6. Sammanfattning

Konflikthantering har idag blivit ett allt mer debatterat ämne i skolan. Vi anser att detta är något som det måste läggas ner mer tid på och därför såg vi det som en möjlighet att fördjupa oss i detta ämne.

Vårt syfte med arbetet är att undersöka hur pedagoger löser konflikter mellan eleverna på skolan, men även hur pedagogerna arbetar för att förebygga konflikter på skolan mellan eleverna.

För att bli mer insatt i ämnet samlade vi i litteraturgenomgången på oss fakta som var relevant för vårt arbete i helhet. Här ska läsaren få en överblick i vad konflikthantering är. Vi tar upp hur man löser konflikter, vilken roll känslor spelar in i konflikter, konsekvensen av olösta konflikter, förebyggande arbete och att arbeta med konflikter. Med dessa olika kapitel vill vi få en röd tråd genom vårt arbete.

I vår metod beskriver vi utförligt hur vi tänker genomföra vår undersökning. Vi har använt oss av en kvalitativ studie i vår undersökning vilket vi ansåg passade bäst för den här sortens studie. Efter att vi hade intervjuat våra sex respondenter sammanställde vi materialet för att sedan skriva vårt resultat.

Vi har även skrivit ett avsnitt om teoretiska utgångspunkter. I detta avsnitt lyfter vi fram det sociokulturella perspektivet och dess betydelse för lärande. Detta knyter vi sedan an till i vår diskussion.

Resultatet är uppbyggt kring fem olika teman som vi har hämtat från vår undersökning. Varje tema är uppbyggt med en kort inledning som beskriver varje tema därefter har vi tagit ut citat från vad respondenterna har sagt i intervjuerna för att stärka resultatet. Avslutningsvis har vi skrivit en sammanfattning där vi knyter samman trådarna i varje tema. Genom vårt resultat har vi fått fram att pedagogerna arbetar mycket med konflikt lösning och förebyggande åtgärder. De anser att detta är en viktig del i skolans vardag. Vi har valt att göra en diskussion där vi knyter samman vårt resultat med litteraturgenomgången. Vi har också skrivit egna reflektioner som hör ihop med diskussionen. Efter diskussionen och våra egna reflektioner har vi en metoddiskussion där vi har diskuterat fördelar och nackdelar med den sortens studie som

vi har valt. Avslutningsvis vill vi säga att detta har gett oss väldigt mycket och vi hoppas att fler vill ta del av vårt arbete och få lite tips och idéer om hur man kan arbeta med konflikthantering i skolan.

7. Litteraturförteckning

Andersson, B. (2000). *Seriesamtal och sociala berättelser*. Ängelholm: Birgitta Andersson AB

Ahrenfelt, B. & Berner, R. (1994). *Konflikthanteringsboken om vardagliga konflikter på jobbet*. Malmö: Liber - Hermods AB.

Brännlund, L. (1991). *Konflikthantering – handbok för realister*. Borås: Centraltryckeriet AB.

Carlander, M. (1990). *Konflikter och konfliktbearbetning*. Solna: Almqvist och Wiksell Läromedel.

De Klerk, A. (1991). *Att hantera konflikter i arbete och grupp*. AB Timbro.

Edling, L. (1997). *Kompissamtal*. 2 uppl. Solna: Ekelunds Förlag.

Evenshaug, O. & Hallen, D. (2001). *Barn- och ungdomspsykologi*. Lund: Studentlitteratur.

Johansson, A. C. (1995). *Elevmedverkan och åldersblandat i åk 4-6*. Solna: Ekelunds Förlag.

Lelkes, E. (1991). *Våga fråga, våga lyssna*. Solna: Almqvist & Wiksell.

Leneér Axelsson, B. & Thylefors, I. (1997). *Om konflikter*. Stockholm: Natur och kultur.

Maltén, A. (1998). *Kommunikation och konflikthantering – en introduktion*. Lund: Studentlitteratur.

May, T. (2001). *Samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur.

Nemert, E. (1997). *Öppna för samtal*. Falköping: Liber AB.

Nordenmark, O. (2002) *Att hantera konflikter i skolan*. Uppsala: X –O Graf Tryckeri AB.

Ohlsson, I. (1995) *Konflikthantering*. Stockholm: Kommentus Förlag.

Olweus, D. (1974) *Hackkycklingar och översittare- forskning om skolmobbing*. Stockholm: Almqvist & Wiksell.

Piaget, J. (1972). *Psykologi och undervisning*. Stockholm: Bokförlaget Aldus.

Starin, B. & Svensson, P. (1994) *Kvalitativ metod och vetenskapsteori*. Lund: Studentlitteratur.

Säljö, R. (2000). *Lärande i praktiken. Ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Prisma.

Wahlström, G. O. (1996) *Hantera konflikter - men hur?*. Hässelby: Runa Förlag AB.

Åberg, K. (1994) *Bland stjärnor och syndabockar*. Solna: Ekelunds Förlag AB.

Internetkällor

www.lions-quest.se

Intervjuguide

1. Inledning

Intervjupersonen berättar om sin anställningsform, anställningstid på nuvarande arbetsplats och i vilken åldersgrupp personen arbetar med.

1. Vad består dina arbetsuppgifter av?
2. Hur mycket tid fanns det avsett för konflikthantering på din utbildning?
3. Beskriv en konfliktsituation som har uppstått mellan eleverna, beskriv också vad du gjorde för att lösa denna situation.
4. Hur uppfattar du klimatet på skolan/klassrummet?
5. Har ni fortbildningar i konfliktlösning?
6. Anser du att du har utvecklat ditt sätt att se på konflikter under din tid som pedagog?
7. Känner du dig säker när det uppstår konflikter?
8. Vad gör ni om det uppstår en konflikt mellan eleverna?
9. Vad gör ni för att förebygga konflikter?
10. Har ni någon gång använt er av kompisamtal?
11. Hur jobbar ni för att få trygghet och en god samarbetsförmåga i klassrummet och på skolan i övrigt?
12. Hur jobbar ni med en ny klass?

13. När det kommer en ny elev till klassen hur gör ni då för att personen ska känna sig välkommen?

14. Vad gör ni för att förebygga mobbning?

15. Har ni ett mobbningsprogram?